

Asia: VN/19726/2023

Vammaispalvelulain voimaantulon siirtäminen

Lausuntopyyntö

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

Kannatatteko uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä ajankohdasta 1.10.2023 uuteen ajankohtaan 1.10.2024?

Ei

Halutessanne voitte antaa tiiviit perustelut vastaukselle:

Edustamme ihmisiä, joilla on cp-vamma, mmc, hydrokefalia tai normaalipaineinen hydrokefalia sekä heidän läheisiään.

Pidämme erityisen huolestuttavana kirjausta, että voimaantuloajankohdan siirtämisen tavoitteena on varata aikaa uuden vammaispalvelulain soveltamisalaa koskevien säännösmuutosten valmistelulle sekä vaikutusten arvioinnille ja että esitettävien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutusten sekä hyvinvointialueiden talouteen olevien vaikutusten arviointia pidetään tärkeänä.

Koko vammaispalvelulain pitkä uudistamisprosessi on lähtenyt liikkeelle tarpeesta määrittää palvelut perustuen toimintakykyyn ja yksilölliseen tarpeeseen diagnoosivapaasti sekä varmistaa YK:n vammaissopimuksen periaatteiden toteutuminen. Edustamiemme ihmisten kannalta keskeistä on ollut uuden lain tavoite lisätä yhdenvertaisuutta sekä vammaisten henkilöiden välillä että erityisesti suhteessa vammattomiin ihmisiin.

Kuten esityksen kohdassa 10. (Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys) todetaan, vammaispalvelulainsäädännöllä on kiinteä yhteys YK:n vammaissopimukseen ja perustuslain yhdenvertaisuutta, itsemääräämisoikeutta, oikeutta sosiaaliturvaan ja perusoikeuksien turvaamista koskeviin säännöksiin. Parhaillaan voimassa oleva vammaispalvelulainsäädäntö ei täytä täysin perustuslain tai YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia. Perustuslain 80 §:n mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Nyt voimassa olevassa kehitysvammalaissa ei palveluiden myöntämisen edellytyksistä tai sisällöstä ole asianmukaisella

tavalla säädetty, mikä on aiheuttanut osittain ristiriitaisia laintulkintoja sekä epätietoisuutta ja eriarvoisuutta monien toimintapiiriimme kuuluvien henkilöiden palvelujen järjestymisessä.

YK-vammaissopimuksessa todetaan ”Tämän yleissopimuksen tarkoituksena on edistää, suojella ja taata kaikille vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden synnynnäisen arvon kunnioittamista. Vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa” (1.artikla).

Muistutamme, että uusi vammaispalvelulaki ja sen soveltamisala kävivät läpi seikkaperäisen arvioinnin ja kaikki loppuvaiheen muutokset tapahtuivat nimenomaan perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta. Muistutamme perustuslakivaliokunnan todenneen, että budjettirajoitteella ei voida rajoittaa lakisääteisten palvelujen saatavuutta. Sosiaali- ja terveyspalveluissa rahoitusperiaatteen merkitystä korostaa perustuslain 19 §:n 3 momentin ja 22 §:n mukainen turvaamisvelvollisuus (PeVL 17/2021 vp, s. 23, ks. myös PeVL 26/2017 vp., s. 22-23). Rahoitusperiaate sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 (2) artiklaan, jonka mukaan paikallisviranomaisten taloudellisten voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muissa laeissa.

Nyt siirrettäväksi ja soveltamisalaltaan uudelleen arvioitavaksi esitetyn lain soveltamisala keväällä hyväksytyssä muodossa olisi tarkoittanut monelle CP-liiton toimintapiiriin kuuluvalle ihmiselle pääsyn välttämättä tarvitsemiensa vammaispalvelujen piiriin. Pidämme ensiarvoisen tärkeänä, että vammaisten henkilöiden tarvitseman avun ja tuen, turvallisen ja mielekkään arjen, toimeentulon sekä osallisuuden mahdollisuuksien turvaaminen eivät ole talouden sopeuttamistoimenpiteiden kohteina, vaan ne myönnetään ihmisarvoisen elämän, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

Asianmukaiset ja riittävät palvelut heijastuvat monin tavoin myönteisesti henkilöiden itsensä lisäksi omaisten ja läheisten elämään. Nyt voimassa oleva lainsäädännön toimeenpanoon liittyvät tulkintaerimielisyydet ja palvelujen saamiseen liittyvät vaikeudet ovat sitoneet merkittävän määrän vammaisten henkilöiden omaisten voimavaroja. Tuoreen selvityksemme mukaan jopa 70 % vanhemmista, joiden lapsella on cp-vamma, mmc tai hydrokefalia, on uupunut tai uupumuksen partaalla. Tilanne, jossa palvelujärjestelmä ei vastaa asiakkaiden tarpeisiin, heijastuu monin tavoin myös omaisten työelämäosallisuuteen ja työkykyyn.

Lappalainen Juha
Suomen CP-liitto ry